

VODIČ ZA PRIKUPPLJANJE I PROVERU PODATAKA

Res Publika

SADRŽAJ

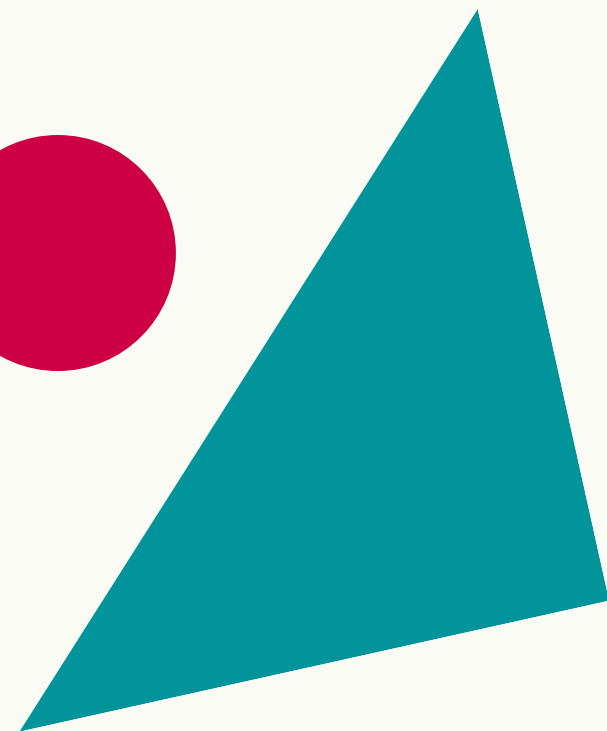
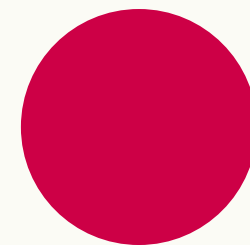
ŠTA SVE MOŽETE DA SAZNATE

6 koraka verifikacije

Alati za proveru podataka na Guglu i društvenim mrežama

Pretraga otvorenih podataka

Zahtevi za pristup informacijama i ponovnu upotrebu podataka

UVOD

Na posao novinara, poslednjih decenija, značajno je uticalo otvaranje podataka, koje je donekle i promenilo novinarsku profesiju u ovom veku. Otvoreni podaci omogućili su kreiranje priča zasnovanih na relevantnim i proverljivim podacima i znatno skratili vreme neophodno za istraživanje i proveru.

Pristup raznim bazama podataka i korišćenje različitih digitalnih tehnika i alata postali su neophodne novinarske veštine, u savremeno doba. Upotreba podataka iz otvorenih baza novinarskim pričama daje kredibilitet i mogućnost da se zadobije poverenje publike.

Zbog toga je Res Publika kreirala ovaj kratak e- vodič sa praktičnim uputstvima za korišćenje nekoliko baza podataka na koje su novinari često upućeni u svom radu, kao i alata za pretragu, sumiranje i vizuelizaciju ključnih rezultata, pristup informacijama od javnog značaja, odnosno ponovnu upotrebu podataka. Verujemo da će uz obuku koju smo organizovali za predstavnike kragujevačkih informativnih glasila i dopisnike nacionalnih medija koji izveštavaju iz Kragujevca, ovaj e- vodič biti koristan alat i podsetnik za korišćenje baza podataka, proveru različitih informacija i izvor za kreiranje objektivnih novinarskih istraživanja.

Ovaj vodič nastao je u okviru projekta "Medijsko sklonište Kragujevac – Lokalni mediji u službi zajednice" koji se realizuje u okviru Programa malih medijskih grantova koji finansira Ambasada SAD, a administrira Nezavisno udruženje novinara Srbije. Stavovi, mišljenja i zaključci izneseni u projektu nužno ne izražavaju stavove NUNS i Ambasade SAD već isključivo autora.

*Marija Milošević
Bojana Vlajović Savić*

ŠEST KORAKA VERIFIKACIJE

IZVOR

Ko je postavio sadržaj na internet?

Da li je ta osoba mogla da bude na licu mesta; da li često objavljuje slične sadržaje; mogu li se pronaći detaljniji podaci o toj osobi ili bar proveriti njeni profili na društvenim mrežama?

MESTO

Gde je sadržaj nastao?
Ponekad je lakše utvrditi lokaciju na osnovu perifernih elemenata, nego onoga što je u fokusu.

DOZVOLA

Postoje li prepreke za objavljivanje?
Trebalo bi objasniti izvoru u koje svrhe i u kom kontekstu će njegova fotografija biti objavljena; dogovoriti se oko forme i potpisa autora.

POREKLO

Da li je sadržaj originalan?

Treba proveriti u kojim je sve kontekstima i na kojim sajtovima objavljena fotografija čiju autentičnost utvrđujemo.

DATUM

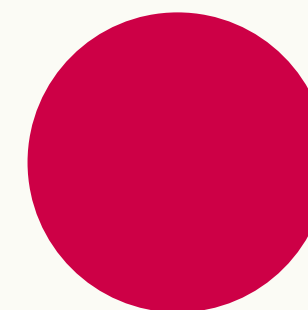
Kada je sadržaj nastao?

Treba utvrditi tačan podatak o vremenu nastanka fotografije.

KONTAKT

Kako stupiti u kontakt sa autorom?

Treba prikupiti što više podataka o izvoru pre stupanja u kontakt sa njim; postaviti mu pitanja na koja ste odgovore saznali tokom pripreme za razgovor.

GOOGLE NAPREDNA PRETRAGA

NAPREDNA PRETRAGA PODATAKA

Pretraga po naslovu

Ukoliko želite da vidite naslove koje sadrže ključne reči potrebno je da upišete:
intitle:koronavirus Kragujevac

Pretraga po tipu dokumenta

Kada na internetu tražite dokument, pretragu ćete ubrzati ukoliko unesete: koronavirus Kragujevac filetype:pdf

Pretraga po vremenu objave

U situaciji kada vam je potreban tekst za koji mislite da je objavljen pre deset dana, pet meseci ili nekoliko godina postoji mogućnost da u kalendaru označite vremenski okvir pretrage.

Više pojmova u pretrazi

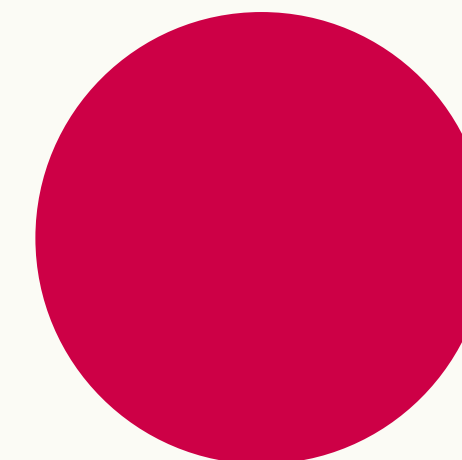
Kada želite da uključite dva pojma, npr. Koronavirus i Covid 19, upišite:
koronavirus or Covid 19

Ključne reči

Ako vas zanimaju sve objave o koronavirusu u Kragujevcu, u polje za pretragu upišite:
"koronavirus Kragujevac"

Pretraga sajta

Ako vam je potrebna objava na ovu temu sa konkretnog sajta (npr. zvanični sajt Grada Kragujevca) neophodno je da napišete:
site:kragujevac.rs: koronavirus Kragujevac.

**PRETRAGA PODATAKA
NA DRUŠTVENIM
MREŽAMA**

NAPREDNA PRETRAGA PODATAKA

Facebook Advanced Search

Enter a Keyword to Search

Please log into your Facebook before search!

All

All

Posts

People

Photos

Videos

Pages

Places

Groups

Apps

Events

Links

FACEBOOK SEARCH ANYTHING ON YOUR M

If you have been using Facebook from quite a long time, you may still seem trouble searching on friends

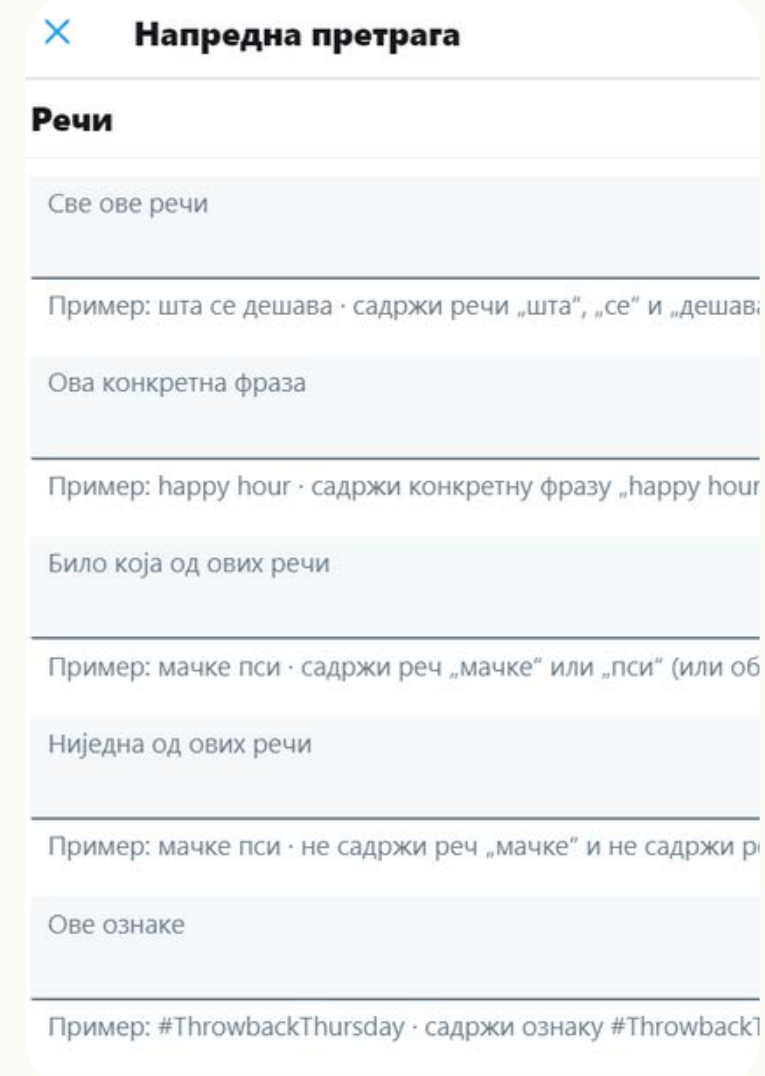
FACEBOOK

Ako informacije tražite ili proveravate na mreži Fejsbuk dobro će vam poslužiti pretraga pomoću fb-search.com Uslov je da budete ulogovani na svoj nalog na ovoj mreži, a svoju ključnu reč ili reči možete tražiti u više kategorija - osobe, objave, fotografije, video, stranice, mesta i dr.

TWITTER

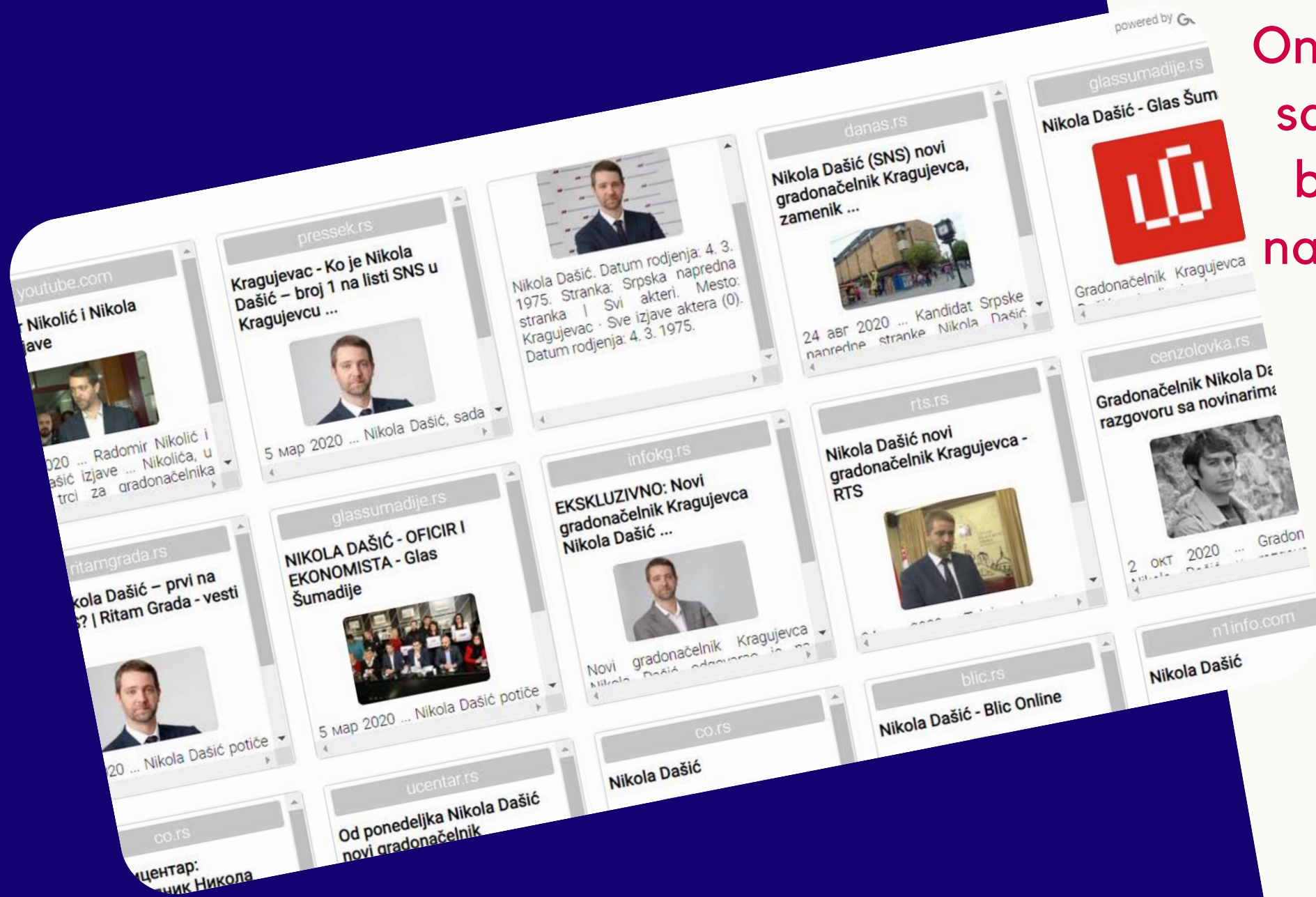
Veoma jednostavnu, a korisnu pretragu omogućava Tviter ukoliko unesete twitter.com/search-advanced Na raspolaganju je više kriterijuma kao što su ključne reči, nalozi, datumi i dr.

SVE NA 1 MESTU

WEBMII.COM

Onima koji se trude da na internetu i društvenim mrežama saznaju što više o nekoj osobi posebno zanimljiv može da bude sajt webmii.com. Kada upišete nečije ime i prezime na raspolaganju će vam biti sve objave u kojima se osoba sa tim imenom pominje.

PRETRAGA OTVORENIH PODATAKA

NAPREDNA PRETRAGA PODATAKA

Zvanični sajtovi institucija i tzv. otvorene baze podataka pružaju nam mogućnost da relativno brzo i lako dođemo do informacija iz različitih arhiva. Na nekoliko klikova dostupni su nam podaci o zaradi gradonačelnika ili direktora ustanove ili javnog preduzeća, o tome kojim firmama su povereni poslovi gradnje obdaništa, snabdevanja materijalom ili organizovanja proslava koje se finansiraju javnim novcem. Moguće je doznati i da li je neki objekat upisan u katastar, ko je vlasnik stana, a ko firme. Lako su pretraživi i rezultati poslovanja preduzeća, podaci o stečaju ili blokiranom računu.

SAJTOVI INSTITUCIJA

APR

Sve o preduzećima, preduzetnicima, udruženjima, medijima možete saznati na sajtu Agencije za privredne registre apr.gov.rs.

CRHOV

Sve firme, državne i privatne, koje su akcionarska društva, registrovane su u instituciji koja se zove Centralni registar, depo, i kliring hartija od vrednosti (CRHOV). Na sajtu crhov.rs se nalazi i statistika vlasništva akcionarskih društava kao što su: NIS, Aerodrom Nikola Tesla, Telekom Srbija i Akcionarski fond.

NBS

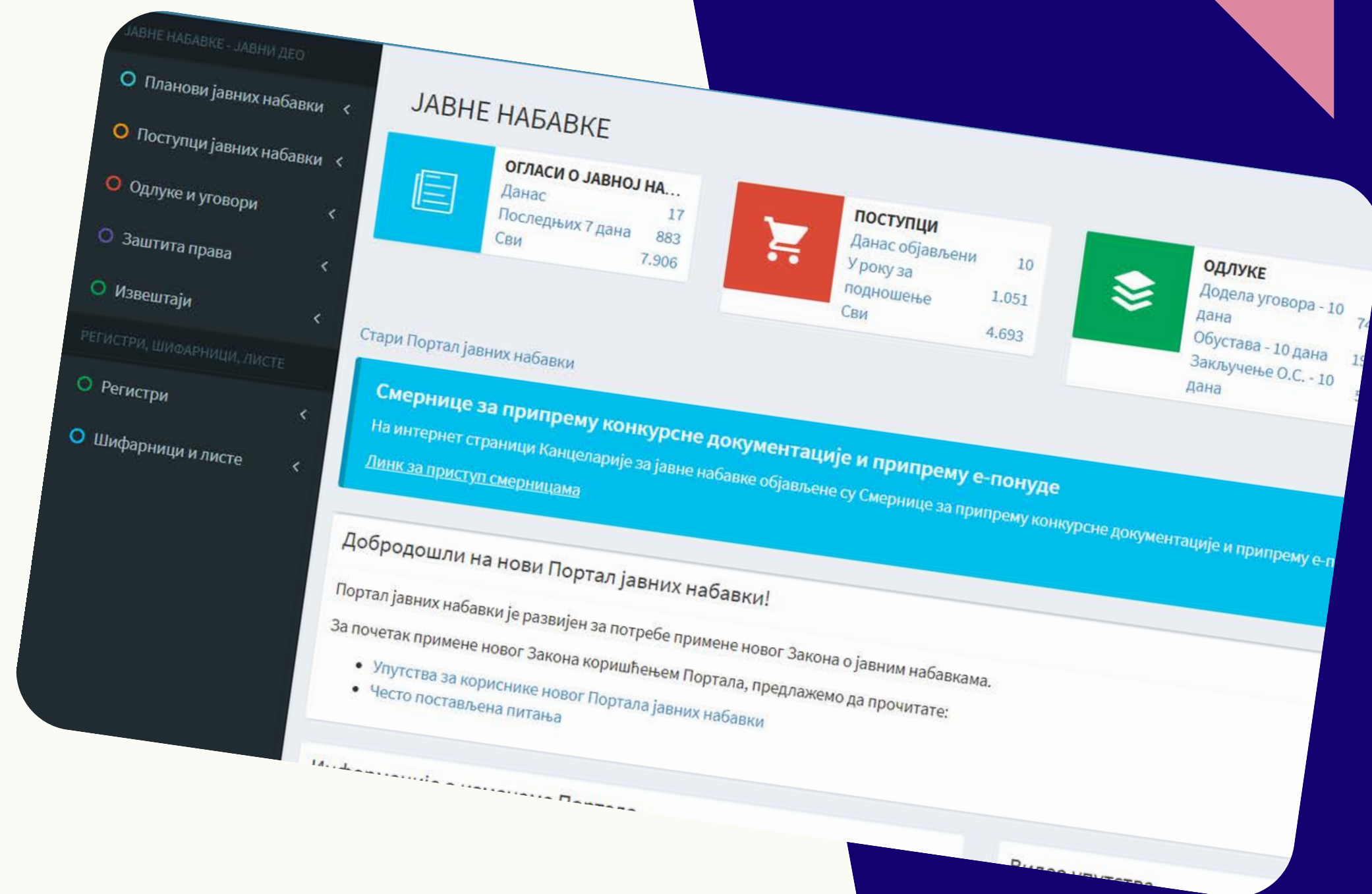
Kada istražujete poslovanje neke firme do korisnih podataka možete doći pretragom sajta Narodne banke Srbije nbs.rs. Posebno zanimljivi mogli bi vam biti [jedinostveni registar računa](#) ili [registra dužnika u prinudnoj naplati](#).

JAVNE NABAVKE

Da li je firma poslovala sa državom, odnosno od koga je javnim novcem nešto kupljeno može se saznati na Portalu uprave za javne nabavke jnportal.ujn.gov.rs.

Ovde možete pretražiti oglase, ugovorene nabavke velike ili male vrednosti, kao i informacije o obustavljenim postupcima. Pretragu možete početi istražujući koje nabavke je raspisao npr. grad Kragujevac ili neko lokalno javno preduzeće, ili pak počnite potragu od onoga što je nabavljano – radovi, dobra ili usluge.

AGENCIJA ZA SPREČAVANJE KORUPCIJE

Agencija za sprečavanje korupcije na portalu acas.rs pruža vam mogućnost da pretražujete imovinu, prihode, poklone javnih funkcionera.

QПретрага јавних функционера

QПретрага извештаја о имовини и приходима

QПретрага поклона

QПретрага поступака јавних набавки, приватизације или других поступака

PORTAL PRAVOSUĐA SRBIJE

Osnovne podatke o toku predmeta Osnovnog, Višeg, Apelacionog, Prekršajnog ili Privrednog suda u Kragujevcu možete dobiti na Portalu sudova Srbije portal.sud.rs.

Овај сервис омогућава претраживање података о непокретностима који су у Служби за катастар непокретности са назначеним датумом ажурности били у статусу АКТИВНИ. Подаци су организовани по општинама. Непокретности се могу претраживати у оквиру катастарских општина изабране општине. Београд и Ниш имају статус Градова. То значи да морате да изаберете општине ових градова код претраживања непокретности.

Претрагу базе података катастра непокретности можете извршити [ОВДЕ](#).

РЕПУБЛИКА СРБИЈА РЕПУБЛИЧКИ ГЕОДЕТСКИ ЗАВОД

еКатастар непокретности

Насловна страна / Јавни приступ

Јавни приступ
Претрага базе података катастра непокретности

Поноћ

Изаберите општину:

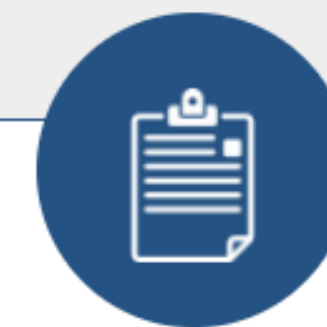
АДА

Напомена
Сервис омогућава претраживање непокретности, који су у Служби за катастар непокретности са назначеним датумом ажурности у статусу "активни".

Катастарска општина	Мат. број	Општина
АДА	803448	АДА

RGZ

Ako pak znate na kojoj adresi ima stan ili preduzeće, na sajtu Katastra nepokretnosti rgz.gov.rs saznajte na koga se vodi parcela ili objekat na njoj.

Ток предмета

Nauka i zdravlje

U vreme zdravstvene krize novinari su sve češće prinuđeni da traže i proveravaju stručne i naučne podatke. Potragu za tekstovima u stručnim časopisima i knjigama, naučnim članicima, zbornicima i sl. znatno će vam olakšati Library Genesis na adresi libgen.rs. Postoji više opcija pretrage, kao i mogućnost da preuzmete dokumenta u pdf formatu.

Ukoliko pratite informacije o epidemiji koronavirusa, teško se snalazite na sajtu covid19.rs ili želite da poredite situaciju sa drugim zemljama, koristan izvor informacija može vam biti sajt worldometers.info/coronavirus.

Library Genesis^{2M}

Use the new libgen.rs alias domain instead of *libgen.is* and *libgen.st*. Update your bookmarks.

[Introducing Libgen Desktop application!](#)

[Letter of Solidarity](#)

Search in :

- LibGen (Sci-Tech)
- Scientific articles
- Fiction
- Comics
- Standards
- Magazines

Today Yesterday 2 Days Ago Columns Search:

Europe North America Asia South America Africa Oceania

Country, Other	Total Cases	New Cases	Total Deaths	New Deaths	Total Recovered	Active Cases
Serbia	84,568	+3,482	1,009	+20	31,536	
Total:	54,603,282	+290,283	1,322,222	+4,808	38,046,316	15,234,764

Highlighted in green = all cases have recovered from the infection

Highlighted in grey = all cases have had an outcome (there are no active cases)

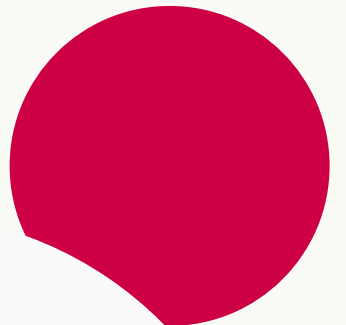

Otvoreni podaci (open data)
su mašinski čitljivi podaci koji su slobodno dostupni svima da ih koriste na bilo koji način, za bilo koje svrhe, bez autorskih ograničenja i mehanizama kontrole.

Data.gov.rs

Šta je Portal otvorenih podataka?

Nacionalni Portal otvorenih podataka (data.gov.rs) predstavlja mesto na kome se objavljuju skupovi otvorenih podataka u posedu državnih organa Republike Srbije (što obuhvata organe državne uprave, autonomnih pokrajina i lokalne samouprave, kao i organizacije kojima je povereno vršenje javnih ovlašćenja – npr. Vlada, ministarstva, opštine, agencije, regulatorna tela, ustanove i komunalna preduzeća i drugi).

Регистар лекова за употребу у хуманој медицини

Ажуриран списак регистрованих лекова за употребу у хуманој медицини

Примера употребе: 3

Пратилаца: 7

COVID-19 – Дневни извештај о обавезној самоизолацији на т Србије

Скуп података садржи ресурсе о броју људи у обавезној самоизолацији на територији 174 јединица територије Републике Србије. Сет се ажурира на дневној бази све док постоји потреба за обавештавањем Министарство унутрашњих послова Републике Србије

Примера употребе: 2

Пратилаца: 8

Концентрације полена у ваздуху - API

Концентрације полена у ваздуху

Примера употребе: 3

Пратилаца: 5

Периодични извештај о броју и структури организација цивилног друштва (удружења, фондација и задужбина)

Полазећи од потреба органа јавне управе, организација цивилног друштва, медија и јавности цивилног друштва (удружењима, фондацијама и задужбинама), ради спровођења различитих трендова у структури цивилног сектора, успостављања сарадње,...

PLATFORMA "OTVORENI BUDŽETI"

Na adresi budzeti.data.gov.rs građanima je dostupna vizuelizacija više od 90 budžeta gradova i opština. Platforma „Otvoreni budžeti“ na jednostavan i lako razumljiv način prikazuje planirane prihode i rashode gradova i opština u Republici Srbiji. Takođe, Platforma omogućava preuzimanje podataka u otvorenom formatu, koji je standardizovan za sve lokalne samouprave, pa se pruža mogućnost za analizu i upoređivanje podataka, kao i njihovo dalje korišćenje.

Сазнај више

Буџет Града
Крагујевца за 2020.
годину (ГУ
Крагујевац)

Град Крагујевац
Овај сет података садржи два документа: Буџет - планирани расходи у коме су исказани расходи и издаци по: делима, називу дела, главама, називу глава, шифри програма, броју...

Сазнај више

Сазнај више

Буџет Града
Крагујевца за 2021.
годину (ГУ
Крагујевац)

Град Крагујевац
Овај сет података садржи два ресурса: Буџетске расходе - у коме су исказани расходи и издаци по: делима, називу дела, шифри програма, називу програма, шифри програмске...

Сазнај више

DOSTUPNOST

INFORMACIJA

OD JAVNOG ZNAČAJA

Šta su informacije od javnog značaja?

To su one informacije koje su sadržane u dokumentima u posedu bilo kog organa javne vlasti, nastale u njihovom radu ili u vezi sa njihovim radom, a za koje javnost ima opravdan interes da zna.(čl.2. Zakona).

Kako se pokreće postupak?

Postupak za ostvarivanje ovog prava se pokreće podnošenjem zahteva za slobodan pristup informacijama od javnog značaja organu vlasti. Zahtev se može podneti u pismenom ili u usmenom obliku.

Kada postoji opravdan interes javnosti da zna?

Tražilac ne treba da dokazuje da ima interes za određenu informaciju, niti da dokazuje da je ovaj njegov interes opravdan, jer se po zakonu to pretpostavlja. Organ vlasti ne sme da zahteva od tražioca navođenje razloga za podnošenje zahteva.

Od koga se informacije mogu tražiti?

Informacije se mogu tražiti od bilo kog organa javne vlasti u smislu ovog zakona, koji bi po saznanju tražioca, obzirom na delokrug, trebalo da ima te informacije.

.....
naziv i sedište organa kome se zahtev upućuje

ZAHTEV
za pristup informaciji od javnog značaja

Na osnovu člana 15. st. 1. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja („Službeni glasnik RS“, br. 120/04, 54/07, 104/09, 36/10 i 105/21), od gore navedenog organa zahtevam:*

- obaveštenje da li poseduje traženu informaciju;
- uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju;
- kopiju dokumenta koji sadrži traženu informaciju;

Kopiju dokumenta, odnosno kopije dokumenata koji sadrže traženu informaciju zahtevam da mi dostavite:**

- redovnom poštom
- elektronskom poštom
- faksom
- na drugi način:*** _____

Ovaj zahtev se odnosi na sledeće informacije:

_____
_____
_____

(navesti što precizniji opis informacije koja se traži kao i druge podatke koji olakšavaju pronalaženje tražene informacije)

U _____,

dana _____ 202__ godine

_____
Naziv tražioca informacije/
Ime i prezime tražioca

_____
Adresa/sedište tražioca informacija

_____
Drugi podaci za kontakt
(imejl/telefon)

_____
Ima i prezime zakonskog zastupnika
tražioca****

_____
Potpis

* U kućici označiti koja zakonska prava na pristup informacijama želite da ostvarite.

** U kućici označiti način dostavljanja kopije dokumenata.

*** Kada zahtevate drugi način dostavljanja obavezno upisati koji način dostavljanja zahtevate.

**** Ukoliko je tražilac informacije pravno lice ili organ vlasti

PONOVNA UPOTREBA PODATAKA

Zahtev sadrži naziv organa, lično ime podnosioca zahteva, adresu, precizan opis podataka za koje se traži ponovna upotreba, kao i oblik i način dobijanja podataka za ponovnu upotrebu.

Organ može odbiti zahtev za ponovnu upotrebu podataka pod uslovima propisanim Zakonom.

Usvajanjem Zakona o elektronskoj upravi 2018. godine dobili smo pravo na ponovnu upotrebu podataka u komercijalne ili nekomercijalne svrhe.

Zahtev za ponovnu upotrebu podataka podnosi se organu koji raspolaže tim podacima.

U zahtevu se obavezno navodi svrha ponovne upotrebe traženih podataka.

(назив и седиште органа коме се захтев упућује)

• **ЗАХТЕВ** •
за поновну употребу података

На основу члана 25. ст. 1 до 4. Закона о електронској управи
(Сл. гласник РС, бр. 27/2018), од горе наведеног органа захтевам
поновну употребу следећих података

(навести што прецизнији опис података чија се поновна употреба тражи,
као и друге информације које олакшавају проналажење захтеваних
података)

Тражене податке захтевам да примим:★

- " у електронском облику _____
- " на други прикладан начин _____

Сврха за коју се подаци желе употребити: ●●

- " у комерцијалне сврхе _____
- " у некомерцијалне сврхе _____
- " друге сврхе: _____

у _____,
дана _____ 20 ____ године.

_____

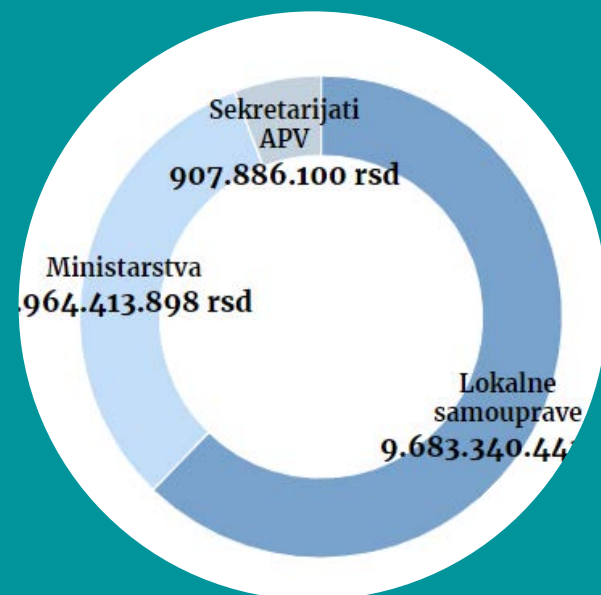
Тражилац информације/Име и презиме

_____

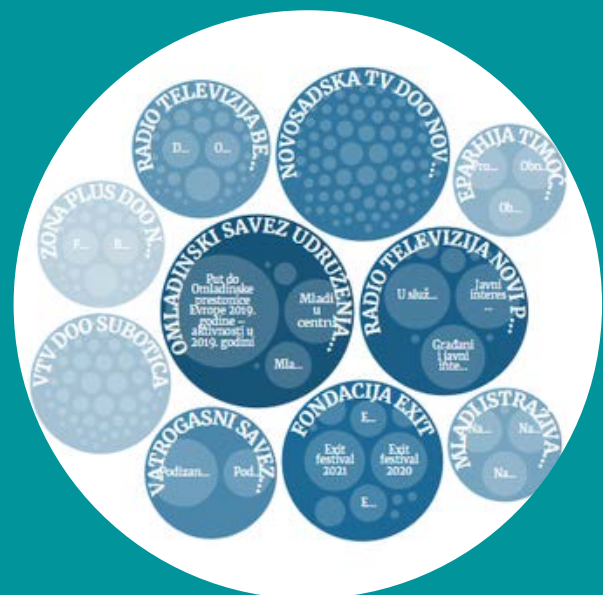
Potrošnja po okruzima

Potrošnja po nivoima vlasti

Najveći dobitnici

BAZA PODATAKA O JAVNIM KONKURSIMA

BIRN.RS/BAZA-O-JAVNIM-KONKURSIMA

BIRN Srbija, u partnerstvu sa Građanskim inicijativama i timom istraživača iz 17 lokalnih organizacija civilnog društva, kreirao je onlajn bazu javnih konkursa. Baza omogućava praćenje potrošnje budžetskog novca u sektorima medija i javnog informisanja, kulture i umetnosti, organizacija civilnog društva i omladine.

RES PUBLICA

"Medijsko sklonište Kragujevac – lokalni mediji u službi zajednice"

Ova brošura je nastala u okviru projekta "Medijsko sklonište Kragujevac – Lokalni mediji u službi zajednice" koji se realizuje u okviru Programa malih medijskih grantova koji finansira Ambasada SAD, a administrira Nezavisno udruženje novinara Srbije. Stavovi, mišljenja i zaključci izneseni u njoj nužno ne izražavaju stavove NUNS i Ambasade SAD već isključivo autora.